

KARIŠKIŲ ŽODIS

Leidžiamas Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyriaus

Kaina: 3 mėn. 10 auks., 6 mėn. 20 auks.,
12 mėn. 35 auks. Atskiri numeriai 80 skat.

Eina vieną sykį į savaitę.

Adresas: Krašto Apsaugos Ministerijos
Literatūros skyrius (Gedimino g-vė Nr. 19).

Nr. 17 (49)

Kaunas, 1920 m. balandžio mėn. 22 diena

II metai

Skaitykite vienintelį paveiksluotą lietuvių laikraštį

Š E Š Ė L I A I

ŠEŠĖLIUOSE spausdinama daug paveikslų;
 ŠEŠĖLIŲ paveiksluose labiausiai atvaizduojama mūsų kariuomenė;
 ŠEŠĖLIAI spausdinama gražiai, sekant Europos iliustraciją;
 ŠEŠĖLIAI leidžiami Generalinio Štabo Literatūros Skyriaus; „Šešėliai“ eina
 vieną kartą į mėnesį;
 ŠEŠĖLIŲ reikalaukite visuose knygynuose ir pas laikraščių pardavėjus;
 ŠEŠĖLIŲ KAINA: vienas numeris 3 auksinai.

Visoms kariuomenės dalims.

Gen. Štabo Literatūros Skyriuj gauta daug

rašomųjų dalykų

Kariuomenei parduodama žymiai pigiau,
kaip privatinėj prekyboj.

Mūsų bendradarbiams.

1. Mes laikomės P. Kriaušaičio ir Rygiškių Jono Lietuvių Kalbos Gramatikos rašybos. Pageidaujame, kad mūsų bendradarbiai, rašydami specialių dalykų, publicistikos, beletristikos ir tt. rašinius, stengtų su taja rašyba susipažinti.

2. Kalkada taisom rašinių rašyba, kalbą ir turinį. Kas to taisymo nenorėtų, prašom parašyti ar gale apie tai pažymėti.

3. Norėtumėm, kad specialių dalykų (mokslų) straipsniai reikštų ne vien autoriaus mintis ar nuomonę, bet objektyvę (visiems bendrą) tiesą. Patariam reikalingos kiekvienam rašiniui medžiagos pasiieškoti

knygynuose (Gener. Štabo Literatūros Sk. Knygynas „K. Ž.“ bendradarbiams darbo valandomis visados atdaras).

4. Kariškių santykių dėsniams negali būti ir spaudoj aplenkiami. O kadangi spaudoj tenka susilaukti atsakymų, kritikos ir tt., kas kai kada gali laužyti kariškių santykių, patariam straipsnius pasirašinėjant, neminėti nei savo laipsnio, nei užimamos vietos.

5. Pradedantiems rašyti patariame skaityti Redakcijos atsakus: ten kiekvienas gali sau rasti reikalingų nurodymų, nors ir kitiems taikomų. Tų nurodymų bei pamokymų, būtina laikytis.

6. Kiekvienas mūsų nuolatinis bendradarbis turi stengtis turėti „Kariškių Žodžio“ komplektą (rinkinį) ir, imdamas ką nors rašyti, turi jį peržiūrėti, ar nebuvo jau apie tą rūpimą dalyką kada nors rašyta.

7. Apie rašto vertę galima spręsti tik tada, kai jis jau pabaigtas. Todėl savo raštus mums siųskit tik tada, kai esate jau juos pabaigę.

8. Rašykite švariai, aiškiai ir vienoj lapo pusėj. Kas nesilaiko tų reikalavimų, tų raštai dažniausia nukentčia. Gerai, naudinga ir su literatūroj nusimanančiu draugu, pirmiau, negu siųsti į Redakciją, apie savo raštus pasitarti.

9. Raštai apmokami. Kas norėtų atlyginimo, turi tai pažymėti.

„K. Ž.“ Redakcija.

Rinkimams pasibaigus.

Sulaukėme taip seniai visų trokštosios valandos, — išrinkome Lietuvos Steigiamąjį Seimą. Visi Lietuvos piliečiai, vyrai ir moterys, padavė balsą už tuos kandidatus, kuriems jie daugiausiai pasitikėjo, iš kurių laukia, kad jie sugebės tinkamai sutvarkyti mūsų kraštą ir mūsų trukumus bei vargą bent dalinai pašalinti. Išrinktasis Steigiamasis Seimas yra tikras Lietuvos šeimyninkas, vienintelis, kuriam ne tik kiekvienas pilietis, bet ir užsienis turi pasitikėti.

Mes, kariškiai, dalyvaudami rinkimuose, išlaikėme sunkų kvotimą ir išrodėm pasauliui, kad ne tik moka gerai ginklą vartoti išvydami iš savo krašto visus priešus, bet kartu sugebame atlikti savo pilietines pareigas. Rinkimai, priešrinkybė agitacija, taip ap sunkina kariškių dalyvavimą rinkimuose, kad daugelis žmonių manė, davus rinkimų teisę mes sugriausime savo kariuomenę. Bet pasirodė priešingai, mes sustiprinome ją, kareivius pamatėme sąmoningais piliečiais, kurie nesigailės savo pajėgų, kad apginti mūsų kraštą ir išrinktąjį Steigiamąjį Seimą nuo visų pasikėsinių.

Rinkimai praėjo ramiai, tvarkingai, daugiausia tiesiog pavyzdiniai. Jokių atsitikimų kariškių tarpe nebuvo. Nors prieš rinkimus kariuomenės tarpe pašalinė agitacija nebuvo leista, bet kariškiai išsiaiškino kandidatų sąrašus ir, pilnai juos apvertinę, sąmoningai padavė balsą už tą sąrašą, kurį atrado tinkamiausiu.

Nustatytoji tvarka niekur nebuvo laužoma. Kariškiai nei patys nedalyvavo partinėje agitacijoje, nė leido, kad kas nors iš pašalinių jų tarpe agituotų. Tiesa, vienoj, kitoj vietoj buvo galima pastebėti įtariamus, kariškių rūbuose agitatorius, bet jie greitai išnyko. Bendrai imant, rinkimų įspūdis tvarkos žvilgsniu kuogeriausias. Kareiviai kuopomis, būriais dainuodami arba net iškilmingai su orkestrais traukė į paskirtą rinkimų vietą, išsirinkdavo iš visų kandidatų sąrašų sau tinkamiausią, įdėdavo į konvertą ir padavė tuo būdu balsą — atlikę pilietinę pareigą, ėjo namo.

Rimtumas, su kuriuo dalyvavo rinkimuose kariškiai, nugašdino visus priešus ir jie nei ne bandė mėginti pasikėsinti rinkimų tvarkai. Kiekviena pastanga sugriauti rinkimus būtų buvęs tuojau sustabdyta. Mūsų rinkimuose kariškiai parodė, kad sąmoningai žiūri į drausmę; tuo laiku, kaip kitose valstybėse, kaip Rusuose, rinkimai sugriovė kariuomenę, mūsų gi tik sustiprino ją. Tai mūsų tautos subrendimo ir rimtumo žymė, o tas aukštai pakels mus kitų valstybių akyse ir turės tam tikros reikšmės.

Atlikome svarbų darbą — išrinkome Steigiamąjį Seimą. Nors Seimas jau išrinktas ir rinkimuose dalyvavo labai didelis žmonių nuošimtis, kas retai kur esti dargi aukštai apšviestose valstybėse, bet vis tik yra žmonių, kurie mąsto kokiu būdu neleisti susirinkti Steigiamajam Seimui. Tie žmonės tai mūsų priešai — lenkai ir bolševikai, kurie vasario 22 — 23 dieną mėgino mūsų valstybės tvarką sugriauti. Kaip tada jų pastangos buvo suardytos, taip ir dabar, jei tik kas kėsintųsi Seimo darbus trukdyti, turi būti kuomarkiausia numalšintas.

Kas susirinks į Steigiamąjį Seimą, kokia partija laimės — mums kariškiams, kaip ir kiekvienam lietuviui ir demokratui, turi vienas dalykas rūpėti, kad St. Seimas galėtų nekliudomas dirbti. Jisai yra liaudies ir mūsų pačių rinktas, jam turime pasitikėti ir jį ginti.

Jeigu iki šiam laikui visos priešų pastangos subyrėjo į geležinę mūsų valią, tai ir dabar turime dėti visas pastangas, kad niekas negalėtų kliudyti rinktis St. Seimui, o jisai galutinai sutvarkys mūsų kraštą,

išves mus į visišką nepriklausomybę ir Lietuvos, kaip nepriklausomos, vardas suskambės visame pasaulyje kaip jisai skambėjo Vytauto ir Gedimino laikais. Tai sveikinkime mūsų atstovus, išrinktuosius į Steigiamąjį Seimą, laukime Seimą susirenkant ir būkime pasiryžę visuomet stoti į kovą su visais priešais, kurie mėgins mūsų tarpe tvarką griauti, norės Seimo darbus trukdyti.

Taigi, kaip lig šiol, taip ir dabar: nei viena valandžiukei neišleiskime ginklo iš savo rankų, ginkime Lietuvą, saugokime Seimą.

Kar. A — is.

Iš Kultūros ir Švietimo Darbuotės.

L. K. Vytenio pėst. pulkas.

Pulke įsteigta Švietimo Komisija, į kurią įeinat: leitenantas Juodeika — pirmininkas, nariai: kap. Kazilevičius, leit. Gardys, viršila Vitkauskas. Gautieji iš Gen. St. Liter. Sk. 8 knygynėliai padalinti taip: 1-aj, 4-aj, 7-aj, 2-aj — kulkosvaidžių kuopoms ir ryšių komandai po vieną. Vienas knygynėlis padalintas į 4 dalis: 2-aj, 3-aj, 6-aj ir 8-aj kuopoms. Kadangi dar ne visos kuopos turi savus knygynus, tai 5-a kuopa gali naudotis 4-os kuopos knygynu, žvalgų k-da ir ūkio kuopa — ryšių k-dos.

Kuopų švietimo komisijėlės, susidedančios iš pirmininko, knygyninko ir nario, įsisteigė šiose kuopose: 1-oj pirm. leit. Jonaitis, knyg. vyr. pusk. Marmakas, narys Gvozdas; 2-oj pirm. Kleopas Dombra; knyg. Matas Žagrekalis; narys Kazys Zalencas; 3-oj pirm. vyr. pusk. Stankūnas; knyg. Skaringa; 4-oj pirm. Paulušauskas; knyg. Jacevičius, nar. Karoblis; 7-oj pirm. pusk. Jurkaitis; knyg. Probušauskas narys Dambrauskas; 8-oj pirmin. Kalauskis; knyg. Maziliauskas; nar. Bočkus; mok. k-doj pirmin. Petersonas; knyg. Prikockis; narys Morkūnas: 1-oj kul. k. pirmin. Simanaitis; knyg. Bukelis; nar. Uogintas; 2-oj kul. k. pirm. Viršila; knyg. Vitkauskas; nar. Baltrūnas; ryšių k-doj pirm. Rakauskas; knyg. Vaitiekūnas; nar. Matusėvičius.

Visoms kuopų komisijėlėms įsakyta vadovautis šiais nurodymais: 1) komisijėlės pirmininkas veda visą švietimo darbą kuopoje; 2) knygyninkas turi savo žinioje kuopos knygynėlių, padaro jo sąrašą, užveda skaitytojų knygą, parūpina knygoms sudėti kilnojama spintelę; žiūri, kad knygos būtų švariai užlaikomos, išieško atlyginimą už sudraskytas ar pamestas knygas ir t. t.; 3) narys visame kame padeda komisijėlei dirbuotis. Komisijėlės turi stengtis skaityti iš knygų nemokantiems skaityti, nemokančius mokyti rašyti ir skaityti, rengti paskaitas valstybinio ir patriotinio turinio, iš ūkio, amatų ir k. Visais reikalais privalo kreiptis į pulko Švietimo Komisiją.

Pulko Švietimo Komisija Švietimo reikalams padarė šias apyvartas: į plaukus: 2-a kulk. k. — 624 a.; 7-a kuopa (kareivių aukų) 210 a. 60 sk.; ryšių k-da (kareivių aukų) 360 a.; 4-a k. (kareivių aukų) 350 a.; mok. k-da (kareivių aukų) 100 a.; karininkų, pulko gyd. kar.-val. vienas pasvalietis (100 a.), Šiaulių gimnazistų (50 a.) aukų, pulko specialių lėšų — iš viso 7250 auk. 60 sk. Išleista: Gen. St. Liter. Skyriui 2000 auk. „Tėvynės Gynėjo“ reikalams — 102 auk. sąsiuvinė, raš. plunk. pirktas už 361 auk.; knygynėlių pargab. iš Kauno — 76 auk.; orkestrui už dalyvavimą kareivių klube — 250 auk. iš viso — 2782 auk.

Pulkas leidžia savo laikraštėlį „Tėvynės Gynėja“ iš kurio semtos visos šios žinios. Laikraštėlis iškart buvo leidžiamas tik 2-os kulk. kom., bet toliau prie jo leidimo prisidėjo visas pulkas. Švietimo darbas šiame pulke pastatytas gana gerai ir iš jo kitos dalys turi imti pavyzdį.

Kar. — A — is.

Gen. Št. Liter. Skyriaus knygų apyskaita: ligi bal. 17 d. dalyse įsteigta iš viso 59 knygynėliai iš 12991 knygų. Knygynėlių kaina 25663 auks. 12 sk., dalys užmokėjo 10808 a., skolingos 14755 auks. 13 sk. Lit. Skyrius knygas pirko vien iš savo apyvartos ir šiek tiek aukų.

Dar apie Kareivių Rūmus.

Perskaitytes „Kar. Žody“ raštą apie Kareivių Rūmus ir apie rūpinimąsi jais ir pagalbą Prancūzų atstovės, labai nudžiugau. Parašysiu čia kokius rūmus kareiviai turi Anglų armijoje. Aš čia aprašysiu anglų kareivių rūmus, taip kaip jie yra ir kas lietuviams galima būtų priimti.

Anglų armijoje kareivių rūmai yra dvejopos rūšies. Vieni randasi prie kareivinių, vadinami „pasilsio ir pasilinksminimo svetainėmis“ (Recreation e Amusements Halls). Kiti vadinami „Kareivių Namai“ (Soldiers Home).

Pirmiausia apie „poilsio ir pasilinksminimo svetaines“. Šioji įstaiga randasi prie visų kareivinių. Paprastai kareivines statant pasirūpinama butas iš 3-jų kambarių ir virtuvė. Viename randasi arbatinė ir užkandžiams vieta, antrame knygynas, skaitykla ir žaidimų stalai, trečiame didžiausiame — svetainė koncertams, vakarėliams, pamokoms ir tt., ketvirtame — virtuvė ir krautuvė. Daiktai krautuvei perkami iš dalies kasos ir parduodami kareiviams su visai mažu pelno nuošimčiu; patarnautojai — visur tie patys kareiviai. Kavą ir arbatą verda ir gi kareiviai ir pasidavinėja daug pigesnėmis kainomis, kaip mieste. Visgi parduodama šiek tiek imant pelno, kad iš jo galima būtų pirkti reikalingus įrankius, žaislus į skaityklą ir tt. Jei kuomet rengiama koks nors koncertas, ar perkamas koks nors dalykas, renkama po kiek nors iš tų pačių kareivių; jie noriai aukauja, žinodami, kad tas viskas eis jų pačių naudai.

Į surengtuosius koncertus ir vakarėlius leidžiami ir civiliai žmonės, žinoma, už tam tikrą mokesį, bet tik tada, kada randasi laisvų vietų. Iš kareivių nieko neimama.

Skaityklos ir knygynai prie anglų kareivinių gana turtingi, net ir popieros laiškams rašyti kareiviams duodama dykai. Plunksnos, paišellai, rašalas — viskas dykai; tas daroma daugiausia iš labdaringų žmonių aukų. Laikraščiai ir knygos randasi visos, kokios tik yra išleistos Anglijoje; net ir Amerikos leidėjai laike karo prisiųsdavo savo leidinių. Visų laikraščių redakcijos ir visi knygų leidėjai siunčia po vieną egzempliorį į visas kareivines dykai; taip jau ten yra nuo senovės. Man rodosi ir mūsų leidėjai nuo panašių aukų neatsisakytų. (Dauguma lietuvių laikraščių leidėjų sutiko siuntinėti kareivių skaitykloms laikraščius. Red.).

Kareivinių knygynuose randasi daugybė valdiškų lavinimos knygų, taip kad visų ginklų specialistai randa sau atitinkamų knygų.

Tą visą įstaigą, visus tuos pirmiau minėtus kambarius veda ir prižiūri patys kareiviai. Kareivių pastatyti prižiūrėtojai kas mėnuo duoda apyskaitą prieš visą kariuomenės dalį, kuri yra tose kareivinėse. Prie visų kareivinių aukščiau minėtos įstaigos gerai laikosi ir kareiviai jas noriai lanko.

Be to dar randasi prie kareivinių kirpykla, kur kareivis kirpėjas kerpa ir skuta kareivius dykai paskirtomis valandomis.

Randasi taip pat ir alinė, kur kareiviai gauna išgerti stiklą alaus, nemokėdami už tai muito; reikia dar paminti, kad kareivių krautuvėse visos prekės parduoda be muito.

Tai tiek bus apie tas įstaigas, kurios randasi Anglų armijoje prie kareivinių ir vedamos pačių kareivių.

Dabar apie taip vadinamus „Kareivių Namus“. Tie kareivių namai jau taisomi atskirai nuo kareivinių; jų yra Anglijoje daugybė; juos galima rasti kiekviena didesniame mieste, o dideliuose miestuose, tai net po kelis. Jie yra įsteigti daugiausia labdaringų žmonių bei draugijų; Anglijoje yra įprotis, kad mirdami seni karininkai paskiria dalį, o kartais ir visą savo turimą įsteigimui ar pataisymui kareivių namų.

Kareivių namus prižiūri daugiausia koks nors pasenęs kareivis; šiuose namuose atkeliavę tarnybos reikalais kareiviai į miestą, randa sau kambarius nakvynei, pietus papigintomis kainomis, pirtį dykai ir visus parankumus; taip pat gauna dykai poperos laiškams rašyti ir tt. Daugiausia į tuos kareivių namus atsilanko koncertų grupės palinksinti ten apsistojusius kareivius; atsilanko taip pat ir religingi žmonės priminti kareiviams ir jų dvasinius reikalus, giesmininkės, pianinui pritariant, pagleda gražius himnus. Paduoti kareiviams valgių bei arbatą ateina iš miesto moterys ir merginos, jos patarnauja kareiviams dykai ir dargi laiko sau už garbę, kad patarnavo kareiviams. Žodžiu, tie kareivių namai kareiviams labai maloni motiniška prieglauda, kur jie gali pasitenkinti, neišleisdami daug pinigų.

Kitose šalyse labai daug rūpinamasi kareiviais. Suprantama, kad kareiviai, tai vieninteliai tėvynės sargai, kurie, savo gyvasties nesigailėdami, daboja tėvynę nuo priešų. Laikas jau būtų ir Lietuvoje pasirūpinti apie kareivių parankumus, nes armijai didėjant ir šis reikalas virsta dienos reikalu.

Puskarininkis A. Kriauciūnas.

REDAKCIJOS PRIERAŠAS. Mūsų kariuomenė taip pat rūpinamasi įsteigti kareivių rūmai, kareivius šviesti ir tt., bet, trūkstant lėšų ir stiprios visuomenės paramos, tas darbas tuotarpu dar nėra tinkamai praplėstas.

KARŽYGIAMS.

Eina pavasaris, tirpsta ledai,
Jaučias galingas gamtos atgimimas,
Pergalės lekia ištole skardai,
Pančių nelaisvės girdėt sudužimas...

Siltas vėjelis tirpina sniegus,
Kriokla įtūžę upeliai putoti,
Ūkanos gaišta, aiškesnis dangus,
Bunda iš miego miškai samanoti.

Stojus į kovą audra sužaibuos,
Paukščiai sugrįž, kuriuos šalčiai išviję,
Jaunas pavasaris laimina tuos,
Kas prieš nelaisvę kelt ginklo nebijo.

Eina visur už liuosybę kova,
Laukia laiminga gamta žiemos galo,
Nieks tik nežino, kodėl Lietuva
Savo žemelės nuo priešų nevalo?

Taigi į kovą visi, kas tik gal,
Irgi pusiaukelį neapsistokimi
Neišlaimėję negrįžkim atgal,
Sostinę — Vilnių greičiau išvaduokim...

Neišsigąskim nelygios kovos,
Norint mūs priešas daug kart skaitlingesnis—
Vienas mūsiškių jų dešimt atstos:
Kardas gint telsei kovoj laimingesnis,

Laukia iš mūsų tėvynė aukų,
Jai gi išrodykim, kad mes verti josi
Daug ji dar turi drąsuolių vaikų —
Neprisileisim naujosios vergijos...

Gaują plėšikų varykim šalin,
Brolių savųjų nuskriausti neduokim
Ir su pavasariu žengę pirmyn,
Šalį nuo priešo greičiau išvaduokim.

Stiprinkim mūsų kareivių būrius —
Artinas jau valanda sprendžiamoji...
Antspaudu gėdos žymėsime ballius,
Jiems panieką teisie amžinoji!.. —

Kuomet kardai kruvini sužvangės,
Mirti didvyrių mirtim mes mokėsime!
Protėvių dvasios kovon mus lydės,
Pavyzdžius jų akyse mes turėsime...

Laurais naujais pasipuoš mūs pulkai,
Liks atminimui jų mūšiai laimėti,
Mūsų didvyrių veikimo laikai
Jų anūkams bus kas paminėti.

J. Turčiniškis.

Lenkai mūsų belaisvius plėšia ir niekina.

Lenkai, paleidę melagingas paskalas, užgrobimo tikslais puolė mūsų sargybas visu baru nuo Kalkūnų iki Turmonto. Mūsų dalys perėjo priešpuoliman. Lenkų plėšikai buvo sulaikyti ir išvyti iš mūsų vietų. Rodos ir užtektų. Bet ne. Nesmagu jiems būti išvytais ir nieko nepešusiais, ypač, kad daug savo žmonių pražudė: daug užmuštų, daug nelaisvėn patekusių. Reikia keršto—keršto. Už ką? Ar kad mūsų brangioj Lietuvoj jie atėjūnai duoną valgo, ir kad mes galime be jų gyventi?

Iš kovo 15 d. į 16 d. naktį, 1 valandą, lenkai vėl užpuolė mūsų užtvartas kaime „Gorovije“. Po ilgo atkaklaus gynimosi, keletas mūsiškių patekome nelaisvėn. Pasigirdo inirtusių lenkų keikimai, šmeižimai, grūmėjimai. Ga, taip balsiai pyko, kad daug savųjų neteko. Bet kas juos kvietė?.. Visi, lyg žvėrys, vienas už kitą greičiau, grūdosi prie mūsų kaip nors ranką įleisti į Lietuvos kareivio kišenę. Prasidėjo lenkams rugiapiūtė. Mušdami, šmeiždami, smulkiai iškratė kiekvieno mūsų kareivio kišenę ir, kas tik ten rados, atėmė; duonos gabalėlius ir tuos pagriebė. Rodos jau baurus darbas pabaigtas. Iš čia varė mus į kuopos štabą. Keliau stumdė, keikė, juokdamies didžiavosi pagrobę mus, ir džiaugdamiesi kits kitam rodė kas laikrodėlį, kas peilį, kas pinigų kapšelj, kuriuos iš mūsiškių išplėšė. Mūsų kareiviai tik tylomis tarp savęs kalbėjosi, lyg nematydami jų darbų. Kodel mes taip nesielgėme su jų paimtais nelaisvėn kareiviais, paguodėm tik ir padaršinom, kad ramūs būtų, — o jie iš mūsų ir duonos kąsnius atėmė. Matyt, kad prisieis pas juos daug kentėti.

Atvarė į palivarką Buchanai, kur randasi kuopos štabas, išrikiavo ir, lenkų karininkų įsakymu, prisirinko nuplyšusių lenkų. Vadovaujant jų viršilai, nuvilko nuo kiekvieno mūsų kareivio drabužius, nuavė avalinę ir užvilktė savo škarmalus, kas nebetinka visai dėvėti.

pašaukė karininkus ir apstoje visi pasibiaurėdami juokėsi iš lietuvių kareivių išvaizdos. Užgautomis širdimis mūsiškiai kantriai žiūrėjo į grobikus, retkarčiais prabildami: „gal ateis laikas“...

Apiplėšę, tą pačią dieną atvarė į Kalkūnus ir čia tyčia ilgą laiką laikė gatvėj, pasityčioti, pajuokti ir parodyti visiems nuplyšusius, pusnuogomis kojomis mūsiškius žmones. Kai atsibodo lenkams bežiūrėti, nūvarė į Daugpilio tvirtovę, kame patalpino šaltame kambari bary ir liepė per naktį ilsėtis. Rytui išaušus, visi laukėme ką nors pusryčių, nes pusantros dienos buvome nevalge, bet mums pranešė, kad pusryčių mums šią dieną neišduos. Taip kentėme iki vakaro; tuomet gavome po menką svarą avižienės duonos.

Gyvenant sykiu su saviškiais pas lenkus tris dienas, negirdėjau iš lenkų kareivių ir iš jų viršininkų žodžio, kurs neužgautų kareivio lietuvio širdies. Dvasiškai tvirti mūsiškiai kentėjo, ramindami save tik svajonėmis apie brangią Lietuvos laisvę...

Kaip mes turime į tą begėdišką darbą žiūrėti? Ar tikrai už kerštą reikia keršto?

Iš lenkų pabėges.

* * *

Vai ne miškas šlama, ūžia
Blaškomas audrų;
Nevaitoja mūs giružė
Nuo žmonių gerų...

Tai broliukai dobilėliai
Gausiaj surinkti;
Žvanga ginklai, pentinėliai
Ir žirgai rinkti.

Vai ne jūros vandenėlis
Blaškos bangomis,
Ne juodasis debesėlis
Verkia miglomis.

Tai broliukų žemaitėlių
Girdisi daina;
Ji bangas ore sukėlė,
Ji tvirta, jauna...

B. R — š a.

Kareivių raštai

Šalin blogi žaislai ir burtai.

Paskutiniu laiku Kaune priviso daugybė visokių plauko, lengvo uždarbio ieškotojų: chiromantų, kortų kėlėjų, saldainių ir pinigų žaidėjų ir tt. Rinkose saldainių žaidėjai turi prisitaisę kauliukų pinigais žaisti. Teko matyti, kad daugelis kariškių įtūžo lošti kauliukais iš pinigų. Ar ne laikas būtų, draugai kareiviai, atsimesti nuo tokių žaislų? Laikas būt suprasti, kad tokiu žaidimu iš šimto vienas telaimės. Laimėti 50 auksinų, žaidėjų sąrašu reikalinga išmesti trisdešimt šešias akis, o tas atsitinka labai retai, kaip akiai vištai grūdas, — imant mūsų tėvelių priežodį, — o kareiviai godumo pagauti, žaidžia ir keikia, kad nesiseka laimėti. Aną dieną, man bestovint šalia lošiko, vienas kareivis į koklį dešimtį minučių pražaidė visą savo mėnesinę algą.

Antra. Daugelis kareivių vaikščioja pas kortų kėlėjus, chiromantus, norėdami sužinoti savo ateitį ir mokėdami už vieną atsilankymą nuo 30 iki 50 auks. Kareiviai buvę pas tokius „ateities žinovus“, perš

juos ir savo draugams, pasakodami, būk tie žinovai jiems visą praeitį gerai atspėję ir papasakoję ateitį.

Aš čia trumpai noriu paaiškinti, kokiu būdu „žinovai“ spėja praeitį, o apie ateitį gali kalbėti, kaip nori, nes jos nlekas nežino. Atėjus kareiviui pas chiromantą ar kitą kokį poną, jis, rengdamasis prie būrimo pašaliniu neįtamu būdu, stengiasi sužinoti, kurios dalies kareivis yra, ir sužinojęs pradeda šį tą pasakoti. Jis žino, sakysim, kad tokia dalis buvo fronte, ir pasakoja tą, kas kiekvienam kareiviui galėjo ten atsitikti, išskyrus vieną kitą asmenį.

— Tamsta buvai dideliame pavojuje, netoli nuo mirties, — pasakoja toks chiromantas, nes kiekvienas kareivis, buvęs fronte, buvo netoli mirties.

— Tamsta turi priešų, tamsta myli vieną asmenį, tamsta turėjai daug vargo ir tt. ir tt., — pasakoja vis tą patį, kas su kiekvienu atsitinka, o klausytojas sėdi ir klausia, stebėdamasis, kaip tai tas ponas gali žinoti jo visą praeitį, nesuprasdamas, kad tai yra paprastas plepalas. Žmogus, įsitikinęs, kad įspėjo jam praeitį, akiai tiki ir į pasaką apie ateitį; dažnai iš tokių įsitikinimų pasidaro sau daug nemalonumų.

Dar vienas atsitikimas. Vienas kareivis susitiko su čigone, kuri išdėjo jam kortas ir pasakė:

— Jei nori išeiti iš kariuomenės, tai duok man 300 rub., o aš tau duosiu tokių žolių, kurių porą savaičių pagėres, stosi į komisiją ir tapsi namo paleistas.

Draugai! Atsargiai su visokiomis žolėmis!

Jūs gerdami jas pakenksit savo sveikatai ir, gali būti, visą savo gyvenimą gailėsitės tai padarę.

Ar negeriau būt tuos visus pinigus, kuriuos išleidžiat žaislams, burtams ir kitiems panašioms dalykams, suvartoti knygų ir laikraščių pirkimui ir kitiems naudingiems reikalams. Tad prie darbo, draugai, prie šviesos! Nereiks tuomet nei žaidimų, nei būrimų, ir pinigų daugiau kišenėje liks. Kar. Ciliukas.

J. Melio

Iš neužmirštinios praeities.

(Vaizdelis).

(Žiūr. «Kar. Žod.» Nr. 16).

Lietuviai, jau išplėtę savo spąstus, pasislėpė tarp medžių ir krūmų ir lydėjo kiekvieną kraugerį vokiečių žinksni. Laikas jau buvo vakarop; kruvina saulė siuntė paskutinius savo spindulius, nudažydama keista spalva debesį ir žavėtinai mišką ir tolimą pilekalnį.

Kryžuočiai sekė Didžiūnų taku iki pat Laumių raisto. Neina gudrūs vanagai vakare raistan; žino nedorieji, kas jų ilgisi, kas apkabins šaltomis rankomis ir nutrauks į bedugnę; stopa naktigulto. Greitai daro sau palapines galiūnai vadai, skubi, kūrėna žūzus, kepa pripūstas iš lietuvių arkas, rūščios sargybos slankioja iš vieno galo kitan, ypač nuo apaugusio raisto pusės. Lietuviai viską mato. Meilutis svarsto. Rūščiai rodo vežimų pusėn ir tik vieną žodį taria:

— Padegti.

Tyliai klausia lietuviai savo vado ir, kaip šešėliai, velka po šakelę ir krauna po vežimais. Kryžuočiai ir nenujaučia, iškur jiems artinasi pavojus. Mėnulis išdavikas nesiskubina pasirodyti ir parodyti kryžuočiams slankiojančių šešėlių. Ugniakurai jų ir gi neapšviečia. Jau kryžuočiai ir gulti taisosi kas kur išgali; vis daugiau gula beginklių į vežimus; jiems galvas apsinkino šimtmetinis lietuvių midus. Net ir šarvuoti geležiniai plešikai, ir šie, kur papuolė, gula. Tik lieka dar daug, kurie geria likučius midaus, keikdami blaivų likimą ir tuos

Už laisvę.

(Karlino Jozapavičiaus paminėjimui).

„Eina garsas nuo rubežiaus“...

Eina ir žadina šimtmečiais vargintą, slopintą lietuvių tautos sielą. Eina garsas, ir jo tolimi, tartum užburti, bet lietuviui suprantami balsai, kaip saldžios svajonės, kaip paslapties pasakos, skrysdama iš atelities bedugnės, lengvai banguodami plaukia į širdies gilumas. Plaukia į tas gilumas, kur nuo visų engėjų šimtmečiais sleplamas degė tėvynės meilės aukuras, kur švito brėkstančios aušros viltis.

Lietuvos jaunikaitis girdi tą laisvės garsą, iš vargo, miego bunda jisai. Jo krūtinėje liepsnoja meilė, jo ausyse skamba saldžios garso vylionės:

— Per kančias į laisvę, per kančias į laimingą ateitį.

Ir negal jis toms vylionėms atsispirti. Nušvites, kaip giedras rytas, jis kelias ir eina. Eina ten, kur broliai rikiuojasi, kur krūtinėmis priešus atremti jie rengiasi, kur garbingą tėvynės laisvės vėliavą kelia. Veltui rauda senoji motutė, veltui verkia skaisti merguzėlė: jų ašaros krinta ant tėvynės aukuro ir dar didesnę kovos ugnį bernelio krūtinėje kuria. Ir veržias bernelis pirmyn; savo jaunos karštos krūtinės Lietuvos laimei nesigaili.

— Per kančias į šviesią ateitį!... O gal sugrįšių, nežūsiu...

Taip dar tik pernai veržės pirmyn vienas tų mūsų brolių, kurių kūnai jau po kapų velėna ilsisi. Taip žygiavo 1-jo pėstininkų pulko vadas Antanas Jozapavičius. Ėjo pilnas vilties, pasišventimo ir vasmro 13 d. žuvo, kaip žiauria ranka nuskintas žiedas, vos išvydęs pirmuosius aušros spindulius ir lauktojo saulėtekio nepamatęs. Pasiryžo ir žuvo.

lietuvius, kurie daugiau midaus neturėjo. O tenai toliau darosi tai, del ko dargi lietuviui, papratusiam viską perkešti, šurpuliai pereina per kūną. Tenai brolius lietuvius kankina, norėdami iškvosti slaptus kelius pilyn. Tenai ištemptas senelio kūnas: rankos ir kojos ištemptos kaip stygos, o per sanarius daužo sunkiu kūju. Senelio veidas skausmo perkreiptas; užgauna jo dvasią, bet jis nesako teisybės kraugeriams; tenai vėl išgėdinta mergelė surišta ir pastatyta prie pat ugnies; kitas kraugeris kaitina ugnį geležinius lešmus ir bado baltan, kaip gulbelės liemuo, kūnan; dvasią pervertantis balsas perskriodžia nakties tylą, uždega atkeršijimo ugnį lietuvių kraujuje; lietuviai nuo kiekvieno riksmo pašoka iš vietos, tečiau Meilutis juos sulaiko. Dar ne laikas.

Meilutis akys daugusia atkreiptos į turtingas puikias palapines, kame tūno vanagų vadai, kame gausiai liejas šimtmetis lietuvių midus. Girdasi, kas savo pergalemis ant pagonų, o kas ant skaisčių kunigaikštyčių širdžių, arba savo turtais. Ir gudrūs prityrę sargai laikėsi arčiau miško, nors ir žvalgosi prietaringai į jo gelmę; per daug vilioja jų akis ir ausis klampioji gelmė; iš ten girdžiasi visokie balsai. Neatkreipia atydos jie nuo tos pusės, kame yra jų ištryšos pėdos, iš kurios pusės jie atėjo, tik nujaučia, jog šio miško gelmė slepia kažką nuo jų akių.

Sukurtos ugnys pradeda jau gesti. Ramus vakaro oras neleidžia pakilti dūmams aukštin; jie sklaistosi nemažėdamos pagal pačią žemę. Ir kas nepaprasta, tai, kad pradeda kvėpėti sausomis skujomis. Ne, čia jau nepaprasta; nors to ir neužodžia linksmios nuo midaus galvos...

O ką Meilutis sako ten saviesiems, to kryžuočiai

Vokiečiai siaučia, plėšia ir kankina žmones. Rusų bangos vis gilyn ir gilyn į Lietuvos plotus veržias: jau jos užliejo Vilnių, jau ritas ant Kauno. Kraujas, ašaros, prapultis. Ir nėra, rodos, pagalbos, nėra vergovei galo. Tik ten tolimam Alytaus kampely debesiuose spindi kažkokia žvaigždutė, tai užgesta, tai vėl jos spinduliai mirga: ten audroms statydams krūtine 1-s pulkas Lietuvos vėliavą kelia. Mato tą vėliavą rusai ir savo purvuose suteršti ją ruošias; mato vokiečiai ir tyčiojas, juokias. Tačiau vokiečius pirmus ta vėliava sunkiai užgavo, pamokė.

Vasario 9 d. pulko vadas, karininkas Juozapavičius, sodina daboklėn 3 vokiečius plėšikus. Subruzdavo vokiečiai: ar girdėtas daiktas, — Lietuvos „klumpiai“ Geležinės divizijos kareivius suima? Nuginkluot, išmušt lietuvius!... Ir vakare, temstant, kulkosvaidžiais, granatoms apsiginklavę vokiečiai puola mūs kareivines: apsupa „Pontonus“, neranda areštuotųjų, lekia į „Saratovo“ kareivines, kame pulko štabas, kame pats vadas.

Nenusigąsta mūs vadas.

— Vyrų, prie ginklų! — sušunka.

Ir akymirksnyje mūs dar retos grandinės užima nurodytas vietas. Tartum medžių nukritę lapai, prisiplaka prie žemės mūsų jaunuoliai. Aptilo viskas, apmirė. Tik kraujas ausyse trinksi, tik širdis plakas. O vokiečiai ir pėsti ir raiti veržias į vidurį mūsų grandinių. Jau nuo arklių lipa, kulkosvaidžius ant kalnelio stato ir į štabą kreipia. Ir kaip perkūnas giedroje skamba mūsų kamanda:

— Į kulkosvaidžius, kuopal!..

— Alt, alt! — nesavo balsu surinka vokiečiai, keldami aukštyn rankas. Suprato, kad patys atsidūrė spąstuose. Iš kairės ir dešinės, priekio ir užpakalio išdygo mūsų durtuvai.

— Ginklus žemyn! — ir visas vokiečių narsumas išnyko. Karininkų rankose suplevėsavo baltos skarelės; kareiviai, kaip vienas, sudėjo ginklus. Arkliai, kulkosvaidžiai, — viskas atsidūrė mūsų rankose.

— Kas su mumis bus? — klausinėja išsigandę vokiečiai.

— Pas vadą juos, greičiau pas vadą!

Ir vokiečių karininkai atsidūrė štabe pas vadą.

— Kas jūs, ir kuriuo tikslu čia atvykot?

— Mes stovinčių Alytuje vokiečių dalių parlamentarai. Reikalaujam areštuotuosius paleisti ir protestuojam prieš tokį su mumis elgimąsi, — atrėžė kiek atsipeikėję vokiečiai.

— Parlamentarai?... Tai ir parlamentarai! E, ką čia kalbėti... ne mums senos, europinės armijos kariškius parlamentarizmo taisyklių mokyti! Jūs, karininkai, duokit man istorinį faktą, kuomet apsiginklavę parlamentarai puolė tuos, su kuriais tartis turėjo. Ne garbės, bet brutališkumo etiką perimtas jūs žygis. O su netekusiais garbės, aš, lietuvis, negaliu tartis. Mano jums atsakymas: dar šiandien būčiau jūsų žiniai atidavęs areštuotuosius, bet kuomet sumanėte mus pulti, tai šito nebus. Aš juos paleisiu tik tuomet, kuomet pats rasiu reikalingu. Jus gerai pažįstu, tačiau palieku jums laisvas rankas. Šiandien dar galite mus antrą kartą pulti, bet perspėju: su mumis bus visa Lietuva ir už menkiausią pasikėsinimą atsidursite „faterlande“.

(B. T.).

Laplandijoje.

(Žiūr. „K. Ž.“ Nr. 16).

Nors jau buvo birželio mėnesio 5 diena, bet ant Ymandros ežero gulėjo dar storas ledas, kuriuo vaikščiojo žmonės. Sutirpo jis tik apie birželio 20 dieną,

negirdi ir nemato. Jie ten sako paskutinius žodžius. Po to jau bus darbas. Jo balsas pakilęs, tvirtas:

— Broliai, ar gyvastis ar mirtis? Mes atvykom čia savo užduotin ir pildysime ją. Mes atiduosim priešą laumių globon ir savo padarysim, nors ir patys vargiai sugrišim. Klausykite! Užpulsim dabar, kuomet jūsų parengta ugnis apšvies mums kelią. Tik atminti takelius. Kuomet priešus baimė juodais sparnais apgaubs, kuomet jų geležinės eilės susilpnės, tuomet vaikyk ir daužyk. Bet jei geležis vėl apsups jus, išsisklaidyk, kaip rūkai iš ryto. Kitą sykį užpuolus, vilok juos į rūkus, uždek jų gyslose kraują, kad negalvotų nieko pasiutęs priešas ir vilok Laumės akin, o ten muškis išviso, kad užpuolęs tavę priešas perlaužtų žemės pluta savo sunkumu ir pradėtų grimzdėti. Tuomet lai gyvuoja Lietuva! — Kovon.

Visų karžygių galvos palinko žemyn ir tylus, lyg medelių šlamėjimas perlėkė per visų lūpas...

— Vesk mus, tavo valia. Kur reikės—ten kirsim.

Kaip tik tuo laiku kryžuočiai subruzdavo ir užmiršo apie skanų lietuvių midų, nes jų guolius apšvietė kraštutiniai degantieji guoliai. Nespėjo jie tinkamai atsikvošėti, kaip aštriu klynu su riksmu įsipiovė į jų tarpą lietuviai. Jie sumišo ir patys nežinojo, iš kur juos užpuolė priešai pagony. Daugelis jų, nežiūrint į papročius ir Ordono įstatymus, buvo nusivožę šalmsus; kaikurie jų lėkė tiesiog į lietuvių kardus, tartum tyčia, kad jiems galvas nuimti; iš parpuolusių stuomenų kraujas čirkšte čiurškė. Buožės švilpdamos triuškinavo galvas su šalmais, ar be šalmo, toli tryško smagenys, viską aplink drabstydami; karštas kraujas garavo vėsiam ore, pripildydamas apylenkę aitriu kvapu. Slėpingas miškas ir jo gyventojai dar nematė tokios sker-

dynės, o žvaigždėlės mirksėjo, tarytum žadindamos mūsų karžygius pirmyn. Meilučio kardas švytravo nuo jų spindulių. Nežmoniškai piaujamų kryžiuočių rėkimas perverė orą. Net Žymukas, ir tas, sugriebęs abiem rankom sunkią buožę ir, pakėlęs ją aukštai, užleido ant šalmo vieno pasipainiojusio kryžuočio; plyšo šalmas, išsimetė smagenys. Žymukas pažiūrėjęs į pirmą syk užmuštą priešą ir karštai dusnodamas ištarė:

— Te tau, vokiety.

Bet tuom laiku pajuto šmėstelėjimą virš savo galvos. Kad suks buožę atgal, — ir sutiko kardą, kurs lūžo pusiau; o paskui atsisukęs, kad šerė buožę, bet pamatė jog priešas nebepavojingas, nes pargriuvo žemėn ir baisliai krikė. Po tam pūsdamas suko viršum galvos buožę, nepašydamas užmuštųjų, vis tardamas:

— Te tau, prakeiktas vokiety, tel

Bet ir vokiečiai pakirdo ir pasigirdo galingas jų rago balsas. Geležiniai vanagai pradėjo rinktis vienon vieton. Lietuviai puolė griauti jų eiles, bet pasijuto, esą supami. Tačiau Meilučio balsas buvo dar galingesnis ir, kuomet pasigirdo „Lauk“, tai susibūrė ir įsikarščiavę kryžuočiai vieton lietuvių, pradėjo mušti vienas kitą. Lietuviai išnyko taipgi greit, kaip ir atsirado, palikę nustebusius kryžuočius. Vieni jų manė, jog paragavus stipraus midaus, jiems lietuviai prisapnavo, ir kad jie pradėję vienas kitą mušti, o guoliai užsidegė per neapsižiūrėjimą nuo ugniakurų. Tuo tarpu kiti balmingai manė, — jog čia įsikisė juodoji dvasia, kuri atėjo iš pelkėto miško ir susuko jiems protus. Pastarieji balmingai žegnojos ir žegnojo pelkes, šaukdami pagelbon šventus kryžuočių karžygius. Tačiau

kada jau prasidėjo vasara. Žemai pasidarė šilta ir gamta ėmė žaliuoti, bet kalnų viršūnėse sniegas dar baltavo.

Rytą pradėjo mus į komandas dalinti. Raštinėj pradėjus surašinėti kareivius, rusai neskubėjo ir ramiai sau gerė arbata. Mes lietuviai, — buvome tik 10, — sutarėme pirmiau nueiti ir visi sykiu užsirašyt, kad į mūsų tarpą neįlįstų koksai rusas ar kitoks ir kad visi papultūmėm į vieną komandą. Taip ir padarėme: likome užrašyti pirmaisiais. Kada sąrašai buvo pabaigti, kareivius surikiavo į dvieilę ir pradėjo dalinti komandomis. Rusai ir kiti, bijodami papulti į sunkesnius darbus, pradėjo žiūrėti, kaip čia paskutiniems atsistoti, nes iš kaž ko girdėjo, jog iš pradžių skirs į sunkesnius darbus. Pradėjo stumdytis ir ginčytis. Mes lietuviai pirmutiniai sustojome dešiniajame sparne ir žiūrėjome, kad į mūsų 10-ties tarpą rusas neįlįstų; jei lindo, varėme į kairę. Rusai stebėjosi ir pyko. Lietuviams, tiesą pasakius, ir pritiko dešinysis sparnas, nes jie buvo aukščiausieji vyrai. Aš iš lietuvių buvau patsai žemiausias, bet, nepaisydamas to, ruso į tarpą neįsileidžiau.

Komandas pradėjo skirstyti nuo galo (iš kairės), ir rusai su žydais papuolė į sunkiausias komandas. Mūsų 15 žmonių komanda (keleta buvo rusų), užėmė barą 127-me varste nuo Kandalakšo. Rusams labai netiko, kad mes lietuviai kalbame jiems nesuprantama kalba, bet jie mūsų bijojo ir nedrįso mums uždrausti saviškai kalbėtis, kaip tai jie pasielgė su žydais, kurių net 40 buvo. Išsyk norėjo ir mums parodyti savo seną gerai įprastą nekultūringą būdą, būtent uždrausti kalbėti jiems nesuprantama kalba, bet kuomet gavo iš mūsų tinkamą atramą, nutilo. Grašino kumščiu, bet ir čia lietuvis pasirodė narsesniu: buvo daug juoko, kuomet vienas lietuvis su basliu išvaikė 30 rusų, apsiginklavusių akmenimis ir peiliais. Bet už tai žydai kentė net ligi ašarų įvaromi. Dažnai žydai norėdavo ru-

sams išsiteisinti: girdi, kodel lietuviai, nors ir du susiėję, kalbasi lietuviškai, jų visų tarpe nei vieno rusiško žodžio neišgirsi, o mums nevalia savaip kalbėti. Rusai atsakydavo, kad lietuviai, girdi, netaip marmą.

Paskui mūsų komanda įgijo gerą vardą vadų tarpe, nes joj nebuvo nei barnių, nei skundų. Rusai stebėdavosi iš lietuvių vienybės ir sutikimo, o ypač, kuomet sužinojo, jog mes kilę ne tik ne iš vieno kaimo, bet dar ir ne iš vienos gubernijos.

Nepaprasta Laplandijos šalis: čia viešpatuoja visokios ligos, o ypač cinga (škorbutis), kurios retas žmogus ten tik teisvengia. Bet ir joj apsipratome, ir ji nebeatrodė baisesnė už karo lauką. Išsyk, kaip atvažiavome, norėjome bėgti į Rygos ar Daugpilės frontą, arčiau Lietuvos, bet iš ten niekur neleisdavo, o išbėgti buvo sunku: tolmas dykynių kraštas.

Vasarą atsirado toki daugybė uodų, jog veidu be tinklelių negalėjome būti. Liepos mėnesį atsirado dar debesynai smulkių muselių, kurios nukandžioja žmogų ligi kraujo, veidas sutinsta arba pasidaro dėmėtas, lyg sumuštas. Kur prilindusios nugriaužia kūną, pasidaro riešuto didumo raudoni spuogai. Mažas, bet blaivus gyvūnas.

Mažai čia rasime plotų be akmenų; be aštraus geležies ar plieno įrankio nieko kito neįsimeigsi. Didžiuoliai akmenys voliojasi giriose, ežerų dugnuose, balose, — lyg, rodos, tyčia kas čia jų primetė. Gyvačių, varlių nematyti, bet užtai yra daug tokių paukščių, kokių Lietuvoj nepamatysi. Sodžių negalėjome niekur užtikti, nors čia ir gyvena laukinė loparų tautelė.

Vasarą ir pačių loparų nematėme, bet žiemą, ežerams užšalus, pradėjo su briedžiais važinėti, šunų lydinti. Rūbai iš briedžio kailio. Kailiniai, kepurė ir pirštinės iš vien išsineria lyg į antrą kailį. Juokingai atrodo jie tuose rūbuose.

kankinami lietuviai, nedavę tikro atsako, pasprudo, nusinešę ir savo nukankintuosius.

Dabar, norint į pilį patekti, reikėjo eiti savu protu. Jie neįstengė naktį tinkamai sau išsiaiškinti, kas ištikrųjų yra.

Kol aiškino sau, kas yra, jau ėmė aušti. Buvo kaip tik patogiausias laikas įvykdyti galutinai tą, ko lietuviai čia laikėsi. Vieni jų buvo išsisklaidę miškan, o kiti šiapus kryžuočių, į saulėleidį. Kuomet prie Aušrinės, garbei duodant ramiuose Lietuvos kampeliuose prie aukurų nekaltoms skaisčioms vaidelytėms, tuolaik puolė iš saulėleidžio lietuvių būriai į vežimus, kurie šiek tiek apgesiti tik juodavo, o geležinės sargybos visgi laikėsi miško linkui, nors senas karo vanagas — vadas ragino vis aplinkui laikytis. Kryžuočiams sunku buvo kovoti nepatogioje vietoje. Bet kaip tik tuo laiku klynu įsipiovė į patį geležies vidurį Meilutis su savųjų būreliu ir neatsipeikėjusius nuo nelaukto užpuolimo iš tos pusės vokiečius sumaišė; vokiečiai dėl savo sunkumo negalėjo laiku atsisukti; lietuviai nesigailėjo vaišinimo į nugaras, dauždami, kaip kietų riešutų žieves, šarvus. Geležiniai žmonės, spėję užšokti į arklius gyvoje žmonių krūvoje jautėsi dar blogiau; daugelis jų griūvo nuo arklių, o šie pasibaide, vilko nespėjusius ištraukti kojų iš kilpų; kiti mesdavo ginklus, bet juos parblokšdavo ant žemės, ir sumindžiodavo juos arkliui, ar draugai.

Dirbo Margelis; neveltui jis tiek laiko praleido svetimoje šalelėje su kardu rankoje; dirbo karžygiai lietuviai, nešluostydami prakaito nuo kaktų, nors jis riedėjo per jų veidus, užpildamas akis, vis ragindami vienas kita. Ore ma buvo krokimų, džiaugsmingų

lietuvių rėkimų, žadančių pergale ir įvarančių nusiminimą priešų eilėse; arklių žvengimai, kardų skambėjimas, šarvų tarškėjimas, vokiečių klykimas, tarškėjimas...

Iš gyvos žmonių krūvos atsiskyrė lietuvių būrelis ir įlėkė tarp turtingų priešų palapinių. Nors iš ten girdėjosi rago balsai, bet lietuviai įsimaišę į kryžuočių eiles, sugebėjo bevašindami pirmyn, užpakalin ir į šonus, neleisti susiburti priešams krūvon. Lietuviai puolė garsius savo plėšriąja praeltimi vokiečių kunigaikščių ir grafų sūnus, pasižymėjusius savo vanagų tėvynėje kilnumais ir prabanga; sutraškėjo jų žibantieji šarvai, raudonai aušrinės nudažyti.

Vienas lietuvis sugriebęs iš laužo nuodegulį, įmetė į palapinę, iš kurios netrukus iškilo dūmai ir turtinga palapinė virto ugniakuru; lietuviui siekiant kito nuodegulinio, prišoko prie jo kryžuočių ir, iškėles kardą, jau žadėjo nunešti kilnaus skaisčiaširdžio lietuvio galvą. Jau nuriedės vieno jaunojo galvutė, nudėgins žolė, jo karštas kunkuliuojantis kraujas, bet kryžuočių staiga parvirto kraujuos paslydęs į patį ugniakurą; sučirpo nuodeguliai, užsidegė kryžuočių apsiaustas, dar aukščiau iškilo aplink kryžuočių ugnis, susiraitė klykdamas, kaip gyvatė ant skrusdėlyno. O karžygis pabaigė jį buože. Nuo vienos palapinės užsidegė kita, trečia, ugnis perėjo ant visų. Kovą virė...

(T. b.).

Žiemą šalčiuose pasirodo ant dangaus šiaurinė gelsvai balzana pašvaistė. Ji mainosi įvairiais vaizdais bei pavydais, slenka į pačią šiaurę, kol už horizonto visai išnyksta. Gražus, įspudingas vaizdas!

Mes, nors ir toli nuo tėvynės būdami, bet Lietuvos užmirsti negalėjome. Išgirdę, jog formuojasi lietuvių batalionai, pradėjome rūpintis į juos įstoti. Norėjome sudaryti Liet. Kariškių Sąjungos skyrių, bet, nelaimė, mūsų mažai tebuvo. Turėjome laikraščius „Lietuvių Balsa“, „Santara“ ir „Varna“. Vėliau buvome sumanę padaryt „124 tilto lietuvių sargybos komandą“, bet suirus rusų armijai, mūsų sumanymas nuėjo niekais.

Tuo laiku, lyg puode, ūžė Rusijos politikos gyvenimas. Jis palietė ir tolimus Laplandijos užkampius. Visi pradėjo rengtis prie Rusijos Steigiamojo Seimo. Visur prasidėjo agitacijos ir įkalbinėjimai už ką balsuoti. Pas mus atvyko bolševikų agitatorių; susirinkimuose tik ir girdėjosi raginiai: „tovariščil golosulte tolko za bolševikov!“ bet tuom kart, kuomet niekas dar jų nepažino, vyko jiems suagituoti kareivius ir visa mūsų kuopa, išskyrus vos tik keletą, nutarė balsuoti už juos. Mes lietuviai, siekdami Lietuvos nepriklausomybės ir jos Steigiamojo Seimo Vilniuje, nutarėme balsavime nedalyvauti ir tuo išreikšti, jog mes nesijaučiame Rusijos piliečiais ir norime atsiskirti nuo jos. Tą išreiškėme ir savo draugams rusams. Mes, turėdami lietuviškų laikraščių, galėjome susiprasti prie ko mums siekti ir ko ieškoti.

Būdami medžiaginiai gerai aprūpinti, galėjome šiek tiek ir aukomis Tėvynei padėti. Pirmą sykį sumetėme 65 r. lietuviams belaisviams Vokietijoje ir nusiuntėme juos per „Lietuvių Balsa“. Antrą kartą stengėmės aukuoti L. Kariškių Sąjungai ir, jei ne bolševikų surutė, būtų buvusi nemaža auka: daugiau dviejų šimtų rublių. Staigus mūsų bataliono išdalinimas ir kas sau išsiskirstymas suardė mūsų sumanymus. Vieni lietuviai išvažinėjo pas savuosius, kur Rusijoje gyvenančius, mes trys atsidūrėme Smolenske Lietuvių batalione.

Bolševikai, užėmę valdžią ir sudarę savo raudonąją gvardiją, užėmė visur sargybas; norėjo, kad į jų eiles įsirašytų ir senieji kareiviai, bet tų vos ar keli paliko, kiti išvažinėjo namo. Mes savo ginklus atidavėme civiliams — raudonagvardiečiams; ir keista mums darėsi jiems ginklus atiduodant ir uždraudėm jiems, kolei išsėms ginklų žiūrėti, nes bijojome, kad nemo-kėdami jų vartot, ir patys nusišaus ir mus iššaudys.

Atidavę ginklus, atsisveikinome su Laplandija, jos balomis, ežerais, kalnais ir giriomis. Aštuonis mėnesius praleidome toj šiaurės šaly, kurios aš niekuomet nepamiršiu. Tiesa ji mums negraži liudna ir nyki atrodė, kame vien tik dykynės ir speigai (pakyla ligi 50 laipsnių), bet lopariui ji brangi ir miela, nes jo gimtinė, jis jos nei už kokią šalį nemainytų.

Nepamiršiu ir tą gričiutę, kurioj reikėjo šalčio priekšti, geležinę krosnelę, kuri lyg amžina ugnis dieną ir naktį žerėjo, užšalusias snieguotas sienas, aslos ledą — nepamiršiu. Nesykį reikėjo ir pas ugnį su kailiniais ir pirštinėmis sėdėti.

Kar. St. Butkus.

BIBLIOGRAFIJA

1. Pasakėčios. Rinkinėlis kalbos mokslui. Švietimo Ministerijos Knygų leidimo Komisijos leidinys. Kaunas 1920 m. 32 psl. Kaina 1 auk. 50 sk.

Prakalba pasirašyta Rygiškių Jono. Jis ir pasakėčias vertė, šiek tiek arba ir visai saviškai jas nusa-

kes. Krilovo paimta: 1) Asilas ir lakštingala, 2) Atsi-skyrėlis ir lokys, 3) Bezdžionė ir akiniai, 4) Didikas ir galvočius, 5) Driskiaus trinityčiai, 6) Du bosu, 7) Gaidys, gegutė ir žvirblis, 8) Kiaulė po ažuolu, 9) Kvar-tetas, 10) Lapai ir šaknys, 11) Lapė ir liūtas, 12) Liū-tas ir vilkas, 13) Lydys, gulbė ir vėžys, 14) Matytojas, 15) Varle ir jautis, 16) Varlė ir Perkūnas, 17) Varnas ir lapė, 18) Vilkai ir avys, 19) Vilkas ir eriukas, 20) Vilkas ir gervė, 21) Vilkas ir lapė, 22) Vyrai ir arklys, 23) Žasys, 24) Žuvų šokiai ir 25) Žvėrių maras; Ks. Vanagėlio — 1) Dagilis ir genys, 2) Šuo; P. Armino — 1) Keleiviai ir šunės, 2) Žuvytės; S. Stanevičiaus — 1) Lapė ir žasys, 2) Aitvarai, 3) Arklys ir lokys, 4) Žmogus ir liūtas; M. Dagilėlio — 1) Arklys ir Perkū-nas, ir V. Kudirkos — 1) Lapė ir asilas.

Yra kelios, rodos, nepataisytos klaidos (lokių = loktu, 5 psl., gerbtį; = gerbti; 2 psl. ir k.; šį tą būtų galima pasakyti ir apie vieną kitą nusakymą (... ūžė jos (lakštingalos) balsas... 3 psl.).

Šiaip kalba gyva, graži, turtinga. Todėl šis pasakėčių rinkinėlis turi būti kalbos mokslo reikalui vartojamas mūsų armijos mokyklose, kaip turi būti ir pamokinantiems pasiskaitymams knygynuose laikomas.

✓ 2. *Vydūnas. Vergai ir Dykliai.* Keturių veiksmų tragaida. Rūta Tilžeje 1919 mts. 126 psl.

Rašyba. Rašyboj kritika ar recenzija ieško samoningų ar nesamoningų nukrypimų nuo įprastų kalbos mokslo (rašybos) taisyklių. Čia tų nukrypimų neprisieina ieškoti, nes Vydūnas vartoja savą, mums neįprastą, rašybą. Jos ypatybių dabar nekeliame: vienu kitu žodžiu nieko nepasakysi, o šiaip imant, ji šį tą skaičiusiam prieinama.

Kalba taip pat savotiška. Čia randam mūsų raštuose nevarojamų žodžių: krikštas 4 psl. (kryžius), dykybė 9 psl. (laisvė), dykliai virš. (laisvės šalininkai), grieks 49 psl. (nuodėmė), tragaida virš. (tragedija)... ir ypatingos kalbos. Pavyzdžiui paimsime III veiksmo 17 reginio Kubeikio kalbą (98 psl.).

Kantios begalot! — Vėl jiems klojasi! Neišgaliu!) Suėda pagieja**) mane ir-gi pavidas! Garbingas jis — Lietuvoj! — Bet netruks! Jo minės vargšai! Bet mano vardo visoj ateitj pasaulio galingieji. AS remiu ir ginu senąją tvarką! AS einu su teisingumu! Prieis mano valanda, — kad jo namai bus griuve! (Kubeikis vokiečių monarchistinės valdžios šalininkas. Jis persekioja Tautnorą, lietuvių tautos vadovą, ir jo šalininkus).

Bendrai imant, kalba lengva, tik, rodos, ne kiekvienam skaitytojui suprantama. Reikia pasakyti, kad Vydūnas savo rašyba ir kalba, gal būt, geriau suprantamas Prūsų Lietuvoj, bet Didžiojoj Lietuvoj jis sau kelią užkerta. Kiek čia yra naudos ar žalos jo kūrybai, tuom tarpu nespėsim.

Turinys. Tragedijos veiksmai dedasi prieš praėjusį Europos karą ir jam pasibaigus. Jaunas gydytojas Gervidas Tautnoras, mokslus pabaigęs parvažiuoja pas ūkininkus Kantvydus, veda jų dukterį Viltutę ir tautos žadinimo darbą dirba. Jo darbą griaua, jam kelią pastoja vokiečių valdžios bičiuliai (Kubeikis) ir kairieji socialistai (Gatžengis). Ateina karas. Tautnorą, kaip neištikimą, paėma paprastu kareiviu į kariuomenę (I ir II veiksmai).

Karas pasibaigia. Tauta atgyja, sudaro savo armiją, gina rubežius ir nuo vidaus priešų valo ją: kuria nepriklausomą valstybę. Sugrižta Tautnoras, bet vėl jis apleidžia savo Viltutę su kudikiiais ir išeina į „gyvatos kūrėjų suokalbį“. Viltutė numiršta, Tautnoras kovose žūna. Žmonės jų atmintį gerbia, kariuomenė pasižada Tautnoro darbą baigti — įkurti Laisvą nepriklausomą Lietuvą. (III ir IV veiks.).

*) Raidė S (=š) ir **) raidė s (š) maždaug tokios.

Visus veikiančiuosius asmenis riša Krašto Senutė, variant, gyva tautos dvasia. Ji ir lietuvių tautos prietams (Kubeikiui) sako:

— Bus ir vergams dar išvadavimas! Tą numanik ir driski kilt patsai giviben.

Idėja tragedijoj vy'oma — laisva, nepriklausoma Lietuvos valstybė.

„Vergai ir Dyklai“ tinka mūsų kariuomenės knygnams ir scenai.

Mar. J. L — tis.

Kovoje už Tėvynės Nepriklausomybę.

...ė nuo ligų

Andriuška Kostas—Žarėnų k. ir val., Telšių ap.
Tuška Jonas—Būdes k., Tytuvėnų val., Raseinių ap.
Velička Juozas—Antkašių k., Vėliuonos val., Kauno ap.
Mitkus Teofilus—Bračnikų k., Lekėčių v., Šakių ap.
Blinka Norbertas—Dokmanų k., Dusėtų v., Ežerėnų ap.
Makauskis Anufras—Alytaus m. ir ap.
Varšlauskas Antanas—Platelių m., Kretingos ap.
Laureckas Bronis—Šauklių k., Mosėdžio v., Kretingos ap. (Visi aštuoni palaidoti A. Panemunės katalikų kapuose).
Ralla Antanas—Diržų k., Deltavos v., Ukmergės ap.
Saličkas Juozas—Patrenių k., Alovės v., Alytaus ap.
Šimanauskas Juozas—Jaskonių k., Udrijos v., Alytaus ap.
Tiškevičius Pranas—Dirdžiškių k., Šidlavos v., Raseinių ap.
Toleikis Jonas—Mekužių k., Švenčionių v., Tauragės ap.
Valeikis Petras—Zarinčių k., Janavos v., Ukmergės ap.
Miltakis Vincas—Gizų k. ir v., Vilkaviškio ap.
Urbotis Vincas—Žindaičių k., Jurbarko v., Raseinių ap.
Kazanavičius Jonas—Iščiuzų k., Kamajų v., Rokiškio ap.
Sandomavičius Zenonas—Survilių k., Čekiškių v., Kauno ap.
Četvergas Petras—Pasvaliečių k., Pasvalio v., Panevėžio ap.
Žemaitis Pranas—Zugonių k., Kidulių v., Šakių ap.
Aniolaitis Juozas—Atnkalniškių k., Jurbarko v., Raseinių ap.
Salčius Juozas—Čiudiskių k., Klebiškių v., Mariampolės ap.
Cereškevičius Jonas—Venzų k., Plokščių v., Šakių ap.
Čerša Pranas—Šakių ap.
Andriuškaitis Ignas—Girnikų k., Vilkijos v., Kauno ap.
Marma Juozas—Jončikėnų k., Vilkijos v., Kauno ap.
Kuzmickas Antanas—Malvos k., Garlevos v., Kauno ap.
Voltaitis Antanas—Alsenu k., Garlevos v., Kauno ap.
Litvinas Tadas—Patulčių dvaro, Bartininku v., Vilkaviškio ap.
Petrauskas Julius—Užbutų k., Čekiškės v., Kauno ap.
Laurinavičius Kazys—Baubatėnių k., Vilkijos v., Kauno ap.
Glebavičius Petras—Išticu k., Panevėžio ap.
Kazlauskas Kazys—Vilkaviškio ap.
Domikas Juozas—Kavilių k., Vainutos v., Tauragės ap.
Kairiūkštis Kazys—Vainatiškiu k., Panemunės v.
Vojevodskis Robertas—Vaštaičių k., Kelmės v., Raseinių ap.
Diržys Jonas—Pakopių k., Abelių v., Raseinių ap.
Zdanavičius Kazys—Bačelių k., Eržvilko v., Tauragės ap.
Starskis Juozas—Angupės k., Vilkijos v., Kauno ap.
Šimkus Jonas—Rukšienių k., Vėliuonos v., Kauno ap.
Juščius Martynas—Svekšnių k., ir v., Tauragės ap.
Puidokas Vaclovas—Sen. Kietaviškių k., Kietaviškių v., Trakų ap.
Seblotka Jonas—Sintautų k. ir v., Šakių ap.
Tiškus Antanas—Pallepių k., Eitrogalos v., Kedainių ap.
Biržinskis Jonas—Kutrių k., Jurbarko val., Raseinių ap.
Uzas Vincas—Pilviškio miest., Vilkaviškio

ap. **Ivanauskas** Vincas—Prienu miest. **Janionis** Zigmąs—Nokiškių k., Lužmoniu v., Trakų ap. **Bička** Pranas—Kedainių dv. ir ap. Visi aukščiau išvardinti palaidoti A. Panemunės katalikų kapuose.

A. a. kareivis Vincas Augis.

Balandžio m. 15 d. 1919 m. Kaune, Raudonojo kryžiaus ligoninėj mirė savanoris kareivis Vincas Augis. Tai buvo karštas tėvynės mylėtojas. Visa savo amžių pašventė jos labui. Spaudos uždraudimo laikais daug darbavosi, platindamas iš Prūsų atvežtas knygas ir laikraščius Pakruojaus apylinkėje (Pasvalio ap.), kur jis turėjo savo nedidelį ūkį. Mėgo skaityti laikraščius; už ką labai dažnai nesusipratusių kaimynų būdavo pajuokiamas. Taip pat labai kentėdavo savo kaimynų persekiojimus už tai, kad, būdamas neturtingas, rūpinosi savo vaikelius išleisti į mokslą; nesusipratę žmonės pavydėdavo, kad jų, turtingųjų, vaikai bemoksliai, o čia nuskurėliai mokosi net gimnazijose.

Matydamas didžiausią tėvynėi pavojų, nors jau buvo senas, (63 m. amžiaus), vedinas karštos tėvynės meilės, pėsčias iškeliavo į Kauną, nors nuo namų buvo apie 100 varstų tolimo ir pastojo savanoriu į kariuomenę. Visą laiką dirbo, kaipo prityręs kalvis Kauno nerikiuotės kuopoj. Bet užsikrėtęs šiltine, turėjo persiskirti su pasauliu, būdamas toli nuo savo žmonos ir vaikučių, kurie tada kentė dar bolševkų junga.

Ilsėkis ramiai Lietuvos žemelėj, kurią tu taip nymylėjai!
Varguolis.

Žinios.

Lietuvoje.

Kaunas. Balandžio 13 d. iš Kaukazo atvyko į Kauną Lietuvos atstovo Užkaukazyje raštinės vedėjas Prielgauskas kaipo diplomatinis Kurjeris į Užsienio Reikalų Ministeriją. Laikinais jis apsigyveno „Metropolio“ viešbutyje. Kas nori gauti žinių apie gyvenančius Kaukaze ir Užkaukazyje savo gimines ir pažįstamus—gali kreiptis nuo 3 iki 4½ val. po pietų.

— Bal. 14 d. 5 val. po piet sugrįžo į Kauną iš Rusijos lietuviai tremtiniai, gautieji pakaitom už bolševikus.

— Žydų ministerija iki šiol įregistravo 129 žydų bendruomenes. Žydų bendruomenės 1920 m. sausio 10 d. įstatymu pripažintos valstybės įstaigomis ir turi uždavinį valdyti žydų vietos reikalus.

Šančiai. Šančiuose labai blogai veikia paštas. Laiškai dažniausiai nueina ne ten kur reikia, o ateina irgi netam, kam adresuota. Vietos pašto įstaiga nesugeba tinkamai išskirstyti laiškų ar dėl darbininkų stokos, ar dėl menko gal atsidavimo pareigų ėjimui.

A. Dobilėlis.

Čekiškėje vietos lenkpalaikiai pirmą dieną rinkimų į Steigiamąjį Seimą mėgino ardyti rinkimų tvarką, keldami riaušių.

Biržų apylinkėj labai išsiplatinęs slaptas prekyvimas per sieną su latviais. Daugiausia išvežama javų ir linų. Vietoje maistas labai pabrangęs, nes visas javų perteklius eina į spekuliantų rankas. Biednuomenėi gi tenka net badauti, nes ji neišgali tiek mokėti už javus, kiek spekuliantai.

Lietuviai laukia išvadavimo iš lenkų okupacijos. Užimtųjų Lietuvos vietų gyventojai, pav. Afur

tos, Balninkų, Želvos, Šešuolių ir k. parapijų, pasilge laukia Lietuvos Steigiamojo Seimo, tikėdamiesi, kadsusirinkus Seimas, gal greičiau galės nusikratyti lenkų jungo.

Lenkų legioninkai, norėdami pasiplėsti iš užimtosios Lietuvos, dalies gyventojų pinigų, pradėjo juos kaltinti nesaugojime telefonų stulpų. Rozališkių kaime Želvos valsč. tuo būdu gyventojams išplėšė be jokio reikalo 1000 rublių.

Alytaus apskr. dalyje, kame viešpatauja lenkai, legioninkai baisiai plėšia gyventojus. Atima visą turtą ir pinigus dažnai primušdami jų savininkus.

Lenkai ir Vilnius. Vilniaus lenkai baisiai įsiuto sužinoję, jog Pilsudskis neperseniai šitaip išsitaręs dėl Vilniaus: „Jei lietuviai nenusileidžia dėl Vilniaus, tai nėra kitos išeities, kaip jiems Vilnių atiduoti“. Lenkų juodašimčiai dėl to net savo namų nepapuošė Pilsudskio portretais jo vardo dienoje.

Vilnuje lenkų žandarai išmetė Laikinąjį Lietuvių Komitetą iš jo nuomojamojo buto, kuriame jis dirbo visus metus.

Vilniuje stovinčių lenkų kariuomenės dalių tarpe dažnai kyla riaušių. Kovo 29 d. suimta apie 300 kareivių. Kareiviai labai nepatenkinti savo karininkais ir blogu maistu. Badaujanti legioninkai eina elgetauti ir plėšia ramius gyventojus.

Ramygala. Balandžio 1 dieną buvo žuvusio lenkų fronte 4 D. K. Mindaugo pulko kareivio - savanorio Zigmo Barauskio laidotuvės. Žmonių prisirinko didelė minia. Iš jaunimo tas tik nedalyvavo, kurs nežinojo. Buvo keletas ir kariškių. Karžygio karstą, paskendusį žolynuose ir vainikuose su tautiškomis vėliavėlėmis, nešė draugai — kariškiai. Prieš karstą mokyklos mokinės barstė gėles. Ramygaliečiai kaip įmanydami stengėsi atiduoti paskutinę pagarbą žuvusiam už Tėvynės laisvę karžygiui. Tokios iškilmingos laidotuvės Ramygaloje buvo pirmą kartą, todėl ir darė labai gilaus įspūdžio. Kapinėse kun. Gudonis pasakė prakalbą, pabrėždamas mūsų jaunos kariuomenės nuopelnus ir nurodė reikalingumą pastatyti 4 Ramygalos kapinėse palaidotiems karžygiams gražų paminklą su atatinkamais parašais, kad ir ateinančios kartos žinotų, jog ir mūsų apylinkėje būta narsių ištikimų Tėvynės sūnų.

J. N a r a s.

Kretinga. Vietinė Įgulos kariuomenė, linksmai praleido šventę. Iš vietos gyventojų buvo gauta daug dovanų, ypač valgomų daiktų.

Valgomus daiktus Įgulos Viršininkas padalino proporcingai tarp kuopų. Taip pat buvo paaukuota 368 auks. pinigais, rankšluosčių, marškinių ir kitų daiktų.

Pinigai tapo paskirti knygynėlio naudai, kuris jau yra įsteigtas.

Kitos aukos buvo dalinamos kareiviams prizais. Prizui gauti reikėjo:

1) Sumušti bonką, praėjus 50 žingsnių atstumą užrištomis akimis.

2) Nugalėti visus, einant grumtynių pėsčiąją kavaleriją.

3) Greičiausiai apibėgti apie rinkoje esančią rusų cerkvę, bėgti susipančiavus ir t. t.

Tvarkos, dalinant aukas kareiviams prizais, prižiūrėjo pats Įgulos Viršininkas.

Aukų dalinimu domėjosi ir vietiniai gyventojai.

Pirmus prizus laimėjo 2-os kuopos kareiviai. Bet ir kitų kuopų kareiviai parodė daug miklumo.

J. M a k r i c k i s.

Kaunas. Kovo 9 d. pirmi Lietuvos Valstybės Prezidento metinėms sukaktuvėms paminėti, Žaliajam Kalne buvo surengta visų Kauno Įgulos kariuomenės dalių paroda. Parodon atvyko Prezidentas, Vyriausias kar. Vadas, ministrai, svetimų valstybių Misijos ir šiaip daug žmonių. Visos parodoje dalyvavusios ka-

riuomenės dalys — pėstininkai, raiteliai, artilerija, šarvuočiai ir lakūnai padarė į žiūrėtojus labai gerą įspūdį.

— Bal. 9 d. Kaune įvyko kareiviams šelpti draugijų suvažiavimas. Tarp kitko nuspręsta sudaryti organizacinę komisiją, kuri išdirbtų pagrindus kareiviams šelpti draugijų centralizuotei, ir steigtų tų draugijų vi-soje Lietuvoje.

— Bal, 10 d. į Kauną atėjo Rusų valdžios atsakymas į antrąją Lietuvos vyriausybės notą. Rusų valdžia pripažįsta visišką Lietuvos nepriklausomybę tame žemės plote, kur gyvena lietuvių kilmės žmonės.

Susisiekimas su Klaipėdos kraštu. Klaipėdos krašto gubernatorius gen. Odry sutiko, kad vienas mūsų laivas atplauktų iš Kauno į Klaipėdą. Balandžio 8 d. iš Kauno išplaukė pirmas laivas. Tikimasi, kad neužilgo mūsų garlaiviai galės laisvai pasiekti jūrą per Klaipėdą. Gen. Odry sutinka įvesti susisiekimą telegrafu ir telefonu tiesiog iš Lietuvos į Klaipėdos kraštą, aplenkiant Vokietiją.

— Mažoj Lietuvoj gen. Odry uždraudė daryti susirinkimus.

Lietuvių persekiojimai Seinuose. Seinuose lenkai leido atidaryti lietuvių mokyklą, bet su sąlyga, kad mokytoja kas mėnuo būtina praneš lenkų inspektoriui lankančių vaikų skaičių. Tačiau, nelaukdami pranešimo, lenkų žandarai bei policistai kasdien ateina patirti, kiek yra vaikų, kurio amžio ir iš kur.

Okupuotose Lietuvos vietose lenkų žandarai atima iš žmonių maž ne paskutinius javus ir varu verčia tuos pačius gyventojus atimtuosius javus vežti į Vilnių. Surekvizuotų javų dalį lenkų žandarai perduoda spekuliantams. Be to lenkų legioninkai žiauriai plėšia užimtų vietų gyventojus, užpildami juos dažnai naktį ir pajėga įsilauždami į namus. Taip pav., Dukšto apylinkėj legioninkai nakties metu iš 25 26 kovo papiovė pil. Petkelį ir jo žmoną su dviem vaikais. Dukšto apylinkėj lenkai rengiasi mobilizuoti lietuvių vyrus.

Lenkai persekioja gudus. Okupuotoje Lietuvos srityje lenkų valdžia uždarė daug gudų mokyklų. Gudų mokytojus lenkai labai persekioja. Gudų gimnaziją Gardinė uždarė lenkų „komisoriai“.

1 Gardino Gudų pulkas, užėjus lenkam, paliko Gardinė ir buvo nuginkluotas. Visą jo turtą lenkai pasisavino. Nuostoliai siekia daugiau kaip pusantro milijono markių. Dabar, anglams padedant, Lietuvos valdžiai gražinami tie pinigai.

Gudų tautos darbuotojai Lietuvos Valst. Tarybos nariai Korčinskis ir dr. Beleckis ir keletas kitų Gudų organizacijų atstovų turėjo išsėdėti lenkų kalėjimuose apie 10 mėnesių už tai, kad buvo Lietuvos valstybės šalininkai bei rėmėjai. Dabar jie nors ir paleisti iš kalėjimo, bet lenkai uždraudė jiems išvažiuoti iš Gardino.

Seinuose lenkai pradėjo spiesti didesnes karo pajėgas. Dabar ten yra jau keli šimtai legioninkų.

Argentinos respublikoje (Pietų Amerikoje) esama gan daug lietuvių, kurie turi įsisteigę „Tautos Fonda“ su 131 skyriumi. Argentinoje lietuviai skaitomi Rusijos pavaldiniais, kurių teisės dėl kilusio Rusijoje bolševizmo yra visaip varžomos.

Londono lietuviai, susirinkę 1920 m. kovo 7 d. Lietuvos Nepriklausomybės sukaktuvėm švęst vienu balsu nusprendė griežtai protestuoti prieš visus Lietuvos nepriklausomybės priešininkus ir Steigiamojo Seimo trukdytojus ir reikalauja, kad Lietuvos valstybei kuoveikiausiai būtų sugražintas Vilnius — Lietuvos sostinė, ir kiti, lenkų okupuoti, Lietuvos plotai.

Lietuviai grįžta iš Anglijos. Anglų laikraščių pranešimu 60 lietuvių šeimynų, 240 moterų ir vaikų, apleidę Sanersiro anglų kasyklas ir rengiasi ke-liauti Lietuvon.

Lietuvių dailininkas Šileika už vieną savo paveikslą išstatytą Čikagoje dailės parodoje, gavo dovaną.

Lietuvos reikalai svetur.

— **Lietuvos atstovai Amerikoje** pasisekė galop suelti į artimesnius santykius su įvairiomis Amerikos piniguočių ir pramonininkų grupėmis bei užmegsti su jomis ryšius.

— **Daugelis Amerikos laikraščių** nepatenkinti padarytosiomis Lietuvos su Anglija sutartimis.

— **Amerikos Finansų Departamentas**, sumanęs šelpti badaujančias tautas (lenkus, austrus ir armėnus), Lietuvai tačiau nieko nežada duoti, kadangi, sulig Amerikoje pasklydusių paskalų, anglai ima sau 5 nuošimčius nuo visų Lietuvon įvežamų daiktų.

— **Susitarus su Amerikos valdžia** dėl siuntinėjimo pašto siuntinių į Lietuvą, Lietuvos atstovas Vašingtone nurodė Amerikos pašto departamentui Lietuvos sienas, kurias departamentas paskelbė viešai. Dėl to labai subruzdavo vietos lenkai ir pareiškė Amerikos užsienio reik. departamentui savo nepasitenkinimą, kam esą į Lietuvą priskiriama lenkų žemių.

Prūsų Lietuva.

Lietuvių bankas Klaipėdoje. Klaipėdoje jau gyvuoja dvi lietuvių svarbios įstaigos, būtent, lietuvių bankas ir prekybos ir pramonės bendrovė „Laima“. Bankas dabar turi 200 narių, kurie atsako pusei milijono markių kapitalo. Banko nariu gali būti kiekvienas įmokėjęs 15 markių įrašų ir pasižadėjęs kasmet įmokėti nors 50 mrk., kol tuo būdu susidės reikalaujami 500 markių.

Klaipėdos krašto valdytojas įsakė nuimti iš mokyklų ir įstaigų visas iškabas ir ženklus, paveikslus, kurie primena buvusį vokiečių valdymą. Taip pat draudžiama nešioti vokiečių uniformos rūbai, tačiau to įsakymo mažai kas tepaiso.

Generolo Odry įsakymu, visa Klaipėdos krašto policija naujai pertvarkyta ir pradėjo sėkmingai kovoti su šmugeliu.

U ž s i e n y.

Latvių santykiai su Rusais ateity. Latviai ketina neduoti Rusams įsikurti Latvijoje uostą, bet, jei Rusai norėsia prekiauti su užsienio valstybėmis per Latvių žemę, tai latviai pareikalaus 70 milijonų, kad tais pinigais paruošti laivams plaukiot Dauguvos upe ligi Vitebsko. Jei rusai priims tas sąlygas, tai jų išėjimo į jūrą klausimas bus nuspręstas. Be to, latviai mano dar Dauguvos srovę išnaudoti ir reikalingos šalies pramonei bei susisiekimui elektros gaminimui.

Lenkų Seimas pradėjo nerimauti, kad Vilniaus valdymas Lenkų valstybei neapsakomai brangiai kainuoja. Tas išlaidas, žinoma, labai padidina didelės pinigų sumos, skiriamos agitacijai bei papirkimams.

Tautų Sąjungos Taryba dabar labai susidomėjus Armėnų respublikos klausimu, kuri prašos Tautų Sąjungos globos.

Latviai ir Anglai. Latvių finansų ministeris Londone tariasi su Anglų valdžia finansų bei prekybos reikalais. Susitarta linų ir miško išvežimo reikalu. Anglijoje labai domisi rinkimais į Latvių Steigiamąjį Seimą.

Belgų vyriausybė į neseniai prancūzų paimtą Frankfurtą pasiuntė vieną batalijoną kareivių.

Sugrįžo latvių rašytojai. Bal. 10 d. Rygon grįžo ilgai gyvenusieji užsieny latvių rašytojai Rainis ir Aspazija. Juodu pasitiko vyriausybės, partijų ir visuomenės organizacijų atstovai ir didžiulę gyventojų minia.

Estų vyriausybė nusprendė prisidėti prie Tautų Sąjungos.

Rusų savanorių armijos vada paskirtas gener. Vrangelis. Visos kariuomenės Rusų pietuose susijungė jo vadyboje ir nori tęsti kovą su bolševikais.

Estų vyriausybė už ypatingą pasitarnavimą tėvynel vas. 23 d. nusprendė apdovanoti pirmos klasės laisvės kryžiumi Armijos ir Laivyno Vyriausią Vada gener. Laidonrį, gener. Štabo viršininką generolą Soots'ą ir Estų taikos delegacijos pirmininką Roskį.

Karelijos (dalis Suomijos) gyventojai nutarė atsiskirti nuo Rusų ir reikalauja, kad pasitrauktų bolševikų kariuomenė. Kareliai nori priklausyti suomijai.

Vokietijoje vyriausybės kariuomenė baigia malšinti sukilėlius. Ji paėmė iš sukilėlių visą eilę miestų.

Amerikos Raud. Kryžius pasiuntė ukrainiečių vaistų ir kitokių gydymo priemonių.

Amerikos senatas nusprendė tiekti Armėnų armijai ginklų ir amunicijos, kad galėtų apsiginti nuo turkų ir kurdų.

Lenkų šunybės Čekų krašte. Ciešino krašte, kurio likimas dar galutinal neišspręstas, lenkai suorganizavo savo gaujas, kurios neduoda ramumo čekų gyventojams, juos puldinėja ir baugina Lenkų agitatoriai, taip elgiasi, kaip neturėtų elgtis neseniai teigavusios laisvę tautos atstovai. Lenkų laikraščiai išsijuosia, šmeižia čekų-slovakų valstybę, (panašiai kaip ir Lietuvos valstybę bei valdžią). Visas tas šlykštus darbas Ciešino krašte varomas su Varšuvos valdžios pritarimu ir jos pinigais, nes nežiūrint to, kad Ciešino gyventojai nori priklausyti čekų valstybei, lenkai vis dar tebesvajoja jį sau prisijungti. Bet čekų užs. reikalų minist. Beneš neseniai pareiškė Čekų Seime, jog čekai nlekuomet nesutiks išsižadėti Ciešino krašto ir neatsisakys nuo savo teisių į jį.

Ispanijos sostinėje Madride š. m. spalio 1 d. įvyks naujas pasaulio pašto kongresas.

Lenkų vyriausybė ketina nepatenkinti gudų reikalavimo duot gudams vieną vietą taikos delegacijoj.

Prancūzai eina gilyn į Vokietiją. Malšindama spartakų riaušes Reino krašte, vokiečių vyriausybės kariuomenė įėjo į tąją zoną, kuri Versalės taikos sutartimi pripažinta neutralinga. Prancūzai pareikalavo iš vokiečių vyriausybės tuojau atitraukti vokiečių kariuomenę iš tos srities. To reikalavimo ligi pažymėto laiko vokiečiai neišpildė ir dėliai prancūzų kariuomenė pradėjo žygiuoti gilyn Vokietijon ir paėmė visą eilę žymių miestų.

Latvijoje. Latvių krašte surašyta 44 tūkstančiai bežemių, 17 tūkstančių su šeimom. Dauguma tų bežemių nori gaut po tiek žemės, kiek galima apdirbt dviem arkliais. Visai nepasiturinčių bežemių yra 19 1/2 tūkstančių.

— Iš Rusijos į Latvius sugrįžo visa eilė latvių mokslininkų-profesorių. Jie dabar skaitys lekcijas latvių aukštojoje mokykloje.

— Į taikos derybas su rusais, latvių valdžia skiria 5 asmenis. Latviai reikalauja pripažinti Latviją teisės dėsniu (de jure). Už nuostolius latviai reikalauja apie 3 milijardus auksu.

Oficialinė dalis.

Armijos teismas teisiamajame posėdy nagrinėti skiria:

1920 m. bal. 26 d. — 2 p. p. kareivio Kostanto Gutausko, kaltinamo 1 d. 131, 133, 141, 2 d. 145 ir 196 Karo Baudž. St. str. str. ir 1 d. 578 ir 1 d. 591 Baudž. Stat. str. str., bylą.

1920 m. geg. m. 11 d. — Pan. kxnend. k. kareivio Prano Rasimo, kaltinamo 279 Karo Baudž. Stat. str. 4 ir 5 p. p. 589 Baudž. Stat. str. ir 6 p. 14 Y. V. A. J. 8, bylą.

1920 m. geg. 17 d.: susidariusios 1919 m. Mariampolės Aps. ginkluotiems grobio tikslais užpuolimams plėšikų (Simo Jablonskio, Antano Valaičio, Motieiaus Bielskio ir kitų) gaujos byla.

Einant 951 Karo Proc. įstatu str. ieško pasislėpusių nuo tardymo ir teismo kaltinamųjų išalkvojime valdžios pinigų:

Auto-mokyklos viršininko karininko Giliero Sipavičiaus, 30 metų. Mokytojo Elektro-Technikos batalijono išdininko Vincas Dulinskas, 23—25 metų. 1-os geležkelių kuopos vado karininko Vladimiro Liaudansko ir techniko Dimitro Rocko, 27 metų.

Žymės: Gilieras Sipavičius vidutinio ūgio, šviesūs plaukai, melsvos akys, naudojasi pince-nez.

Vincas Dulinskas kilęs iš Mariampolės miesto, nedidelio ūgio, tvirto kūno sudėjimo, šatenas, apskrito veido, melsvos akys.

Visi, kas žino Sipavičiaus, Dulinsko, Liaudansko ir Rocko gyvenamąsias vietas privalo tuojaus pranešti artimiausiai kariškai valdžiai ar vietos milicijai, kad juos suimtų ir pristatytų Armijos Teisman.

Vyr. Leitenantas Budrevičius
Armijos Teismo Sekretoris.

Eglaitės Komendantūros demobilizuotų kareivių auka.

Komendantūros kuopos demobilizuoti kareiviai paaukavo įsteigimui knygyno: virš. Tupė Aleksas 36 auks. 32 sk., virš. Minkevičius Konradas 22 auks., pusk. Andriulis Jonas 22 auks., eilin. Sinkevičius Vladas 20 auks., eilin. Škaar'as Chaim 20 auks., pusk. Jokubas Kazys 16 auks., pusk. Zabukas Antanas 15 a. Viso 171 auks. 32 sk.

Vyr. Leit. Januškevičius.

Škotijos lietuvių pasveikinimas kariuomenei.

Bellshill, Scotland, 5 balandžio, 1920 m.

Nuo Škotijoje gyvenančių lietuvių didžiūmos, atstovaujamos žemiau minėtų Organizacijų.

„Kariškių Žodžio“ Redakcija, prašoma maloniai patalpinti savo skiltyse šį Škotijos lietuvių pareiškimą:

Škotijoje gyvenantieji lietuviai, minėtų organizacijų atstovaujami, pasigerėdami ir pasididžiūdami seka žygius savo brolių, narsių Lietuvos kareivių, ginančių tėvynę nuo priešų. Pasitiki, kad tie tėvynės karžygiai apgins šalį ir nuo rusų imperialistų bei bolševikų, ir nuo lenkų, ir nuo vokiečių, ir nuo saviškių išdavikų. Škotijos lietuviai, gyvenimo aplinkybių priversti gyventi už tėvynės ribų, norėtų kuo galint brolių karžygių našta palengvinti, todėl išreiškia padėką ir pagarbą už tėvynės gynimą. Valio, Lietuvos karžygių!

Vardu Organizacijų originale ir kopijų užtikrintuose nuorašuose pasirašyta:

1) Parapijinės Šv. Kazimiero D-jos: M. Stinckas, M. Venckūnas. 2) Š. L. K. Blaivybės Draugijos: G. Valaitis, J. Dailydė. 3) Š. L. K. Pašalpinės draugijos: G. Liudvinas, V. Vilkauckas. 4) Š. L. K. Darbininkų Sąjungos: V. Miliūnas, A. Karuža. 5) „Išėivių Draugo“ kun. J. Narbutas. 6) Tautos Fondo: J. Lebedys, K. Brusokas. Rezoliucijų komisijos nariai: Konferencijos pirmininkas: J. Vencius. Konferencijos raštininkas: J. Vanagaitis. Komisijos narys: J. Narbutas.

Parašų tikrumą paliūdija Lietuvos (Londone) Atstovybės Tarpininkas Škotijoje: P. Bancevičius.

Naujos knygos.

Sofija Čiurlionienė (Kymontaitė). Dolpelis ministerijoje tarnauja. Monologai ir laiškai. Tilžėj 23 p. Kaina nepažymėta.

Pulkų vadų žiniai.

Pas Generalinio Štabo Kanceliarijos Viršininką esu palikęs pulkams po 1 ekzemplierį savo veikalą „LIETUVOS KARIUOMENĖ“, kurį galima iš ten atsisiimti.

Kap. Natkevičius.

Redakcijos atsakai.

J. Vaitekūnui. Žmonės daug turi blogų įpročių. Tamstos keliamuoju klausimu mes įdėsime ilgesnius kitų draugų rašinius.

Vargo poetui. Rašinėlių gavome, sunaudosime.

Martinui Čiplauskui, Ballshill. (Anglijoje). Tamstai pasiūsta 50 egz. „Kariškių kalendoriaus“ ir po 30 egz. „Kariškių žodžio“. Sunčiant laiškus, prašau pažymėti, kad tai eina į Gen. Štabo Literatūros Skyrių, plėnigus per Anglijos atstovybę siunčiant irgi pažymėkit, kad juos atiduotų ne į Apsaugos Ministeriją, bet betarpiai į Gener. Štabo Literatūros Skyrių.

Del kariškų dainų. Yra rengiama kariškų dainų rinkinėlis. Bet spaustuvės kliūtys neleis jų greit išspausdinti.

Vargo poetai. Ir turtingose valstybėse kareiviai namo atleidžiami senuose rūbuose. Juo sunkiau būtų mūsų jaunai valstybei leisti kareivius namo naujuos rūbus. Straipsnį vistiek atidavėme į atitinkamas vyriausybės rankas.

S. Zagorskiui. Tų kariuomenių pasveikinimų linkėjimų ir tt. labai daug spausdinama piliečių laikraščiuose ir jie jau nebedaro tinkamo įspūdžio. Nespausdinsime ir mes.

P. Šatui. Tamstos rašinėlyje daug gražaus jausmo išreikšta, bet vis tik spaudon netinka; Tamsta turi dar daug skaityti, lavintis, tai gal Tamstos ir raštas tada bus tinkamesnis.

J. V. Tamstos skundą del to nedoro kar. darbo, atidavėme kam reikia ištirti.

Buvusiam partizanui. Partizanuose buvimo laiko niekur kariuomenės tarnyba neskaito. Kada bus paleisti 1900 m.—mes nežinome. Atskiros formos nerikiuotės kariškiams nėra.

S. Butkui. Daugiau galvokit ir geriau mūsų rašybos pasimokykit. Mintis nedraikykite, sakinius nešokinėkit; įpraskit taip mintis vystyti ir sakinius derinti, kad visados išėitų gyvas vaizdas, pabaigta mintis.

LIETUVOS KARIUOMENĖ	<h2 style="margin: 0;">S k e l b i m a s</h2> <p style="margin: 0;">Galima gauti pirktis kapitono Natkevičiaus veikalą</p> <h3 style="margin: 0;">„Lietuvos Kariuomenė“</h3> <p style="margin: 0;">apimantį svarbiausias mūsų kariuomenės gyvenimo apraiškas, turinti galybes paveikslų iš mūsų kariuomenės gyvenimo.</p> <p style="margin: 0;">Gauti galima knygynuose ir Generaliniame Štabe pas kancelerijos Viršininką.</p>	LIETUVOS KARIUOMENĖ
---------------------	---	---------------------